

Názor ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na inkluzivní vzdělávání

Tereza Blanarovičová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza Blanarovičová**
Osobní číslo: **H20447**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Názor ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na inkluzivní vzdělávání**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti inkluzivního vzdělávání, mateřských škol a školního managementu.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ADAMUS, Petr, 2015. Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy: evaluační nástroj hodnocení kvality inkluzivní školy. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik. ISBN 978-80-7510-163-1.
- BENDOVÁ, Petra, 2014. Inkluzivní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami předškolního věku. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-492-2.
- HÁJKOVÁ, Vanda a Iva STRNADOVÁ, 2010. Inkluzivní vzdělávání: teorie a praxe. Praha: Grada. ISBN 9788024730707.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- LECHTA, Viktor, 2016. Inkluzivní pedagogika. Přeložila Tereza HUBÁČKOVÁ. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1123-5.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

_____
Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

_____
doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 25. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2023

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor ukovného díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá názorem ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na inkluzivní vzdělávání. Cílem práce je odhalit názor a postoj ředitelů na inkluzivní vzdělávání v současnosti. V teoretické části nalezneme tři kapitoly, které představují inkluzivní pedagogiku, podmínky k inkluzivnímu vzdělávání, legislativní vymezení inkluzivního vzdělávání, jsou zde popsáni nejdůležitější aktéři inkluze v mateřských školách. Praktická část vyhodnocuje kvantitativní výzkum prováděný formou dotazníkového šetření a zabývá se názorem ředitelů na inkluzivní vzdělávání.

Klíčová slova: inkluzivní vzdělávání, dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, ředitel mateřské školy, asistent pedagoga, podpůrná opatření

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the opinion of kindergarten directors in the Zlín Region on inclusive education. The aim of the thesis is to reveal the opinion and attitude of headmasters on inclusive education at present. In the theoretical part we can find three chapters that introduce inclusive pedagogy, conditions for inclusive education, legislative definition of inclusive education, the most important actors of inclusion in nursery schools. The practical part evaluates quantitative research carried out in the form of a questionnaire survey and deals with the opinion of headmasters on inclusive education.

Keywords: inclusive education, child with special educational needs, nursery school head, teacher's assistant, support measures

Tímto velmi děkuji svému vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. Mgr. Jakubovi Hladíkovi, Ph.D., za odborné vedení, jeho ochotu a čas, trpělivost, a především cenné rady a připomínky, ale také za slova povzbuzení.

Děkuji především své rodině a přátelům, kteří při mně stály po celou dobu mého studia.

A velký dík patří všem respondentům, kteří byli ochotni se podílet na této bakalářské práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 INKLUZIVNÍ PEDAGOGIKA	11
1.1 PODMÍNKY INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1.1 Spolupráce s rodinou.....	12
1.1.2 Materiální podmínky	12
1.1.3 Spolupráce s dalšími odborníky	13
2 AKTÉŘI INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	14
2.1 DÍTĚ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	14
2.2 ASISTENT PEDAGOGA	14
2.3 ŘEDITELÉ MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	15
2.3.1 Povinnosti ředitele mateřské školy.....	15
2.3.2 Kompetence ředitele mateřské školy	15
3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE	16
3.1 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ.....	16
3.1.1 Stupně podpůrných opatření	17
3.2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	17
II PRAKTICKÁ ČÁST	19
4 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	20
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	20
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	20
4.3 METODA.....	20
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	20
5 VÝSLEDKY	23
5.1 INKLUZE DŘÍVE (PŘED ROKEM 2016) A NYNÍ	23
5.2 CO PŘINESLA INKLUZE	27
5.3 DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE.....	30
6 DISKUSE	34
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	37
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	39
SEZNAM GRAFŮ	40
SEZNAM TABULEK	41
SEZNAM PŘÍLOH	42

ÚVOD

V současné době je vzdělání považováno za základní lidské právo a je uznáváno v mnoho mezinárodních úmluvách. Tyto dokumenty stanovují, že každý má právo na vzdělávání, a to bez rozdílu. Inkluzivní vzdělávání je velmi diskutovaným tématem pedagogickou i nepedagogickou veřejností, především médií, nikoli jen v České republice, ale také v zahraničí. České školství je výrazně již několik let kritizováno a probíhá zde různá míra transformací, ať už prospěšných či nikoliv.

Inkluze je spojována především se základním a středním vzděláváním a mnoho výzkumů se také zabývá inkluzí z pohledu pedagogů či veřejnosti. Proto jsme vybrali jiný výzkumným soubor a tím jsou ředitelé mateřských škol. Tato bakalářská práce má za cíl zjistit pohled a názor ředitelů mateřských škol na inkluzivní vzdělávání a poukázat, že i po sedmi letech fungování má jisté trhliny v rámci předškolního vzdělávání, které ředitelé značně negativně vnímají a tím je jejich práce do jisté míry ztěžována.

Je velmi důležité si uvědomit, že v případě předškolního vzdělávání jde ve většině případů o první zkušenost dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami se školním prostředím. Na rozdíl od základního či středoškolského stupně vzdělávání je tento stupeň velmi náročný pro všechny aktéry. V mnoha případech, kdy dítě nastoupí do mateřské školy nespadá pod žádné speciálně pedagogické centrum a je prostě označené nálepkou, že zlobí.

Jsem učitelkou v mateřské škole a znám většinou spíše názory a pohledy pedagogů na inkluzivní vzdělávání. Vzhledem k tomu, že i mezi mými kolegyněmi je inkluze ožehavým tématem a máme rozdílné názory a pohledy, zajímal mě, jaký je na toto téma pohled ředitelů a ředitelek, a z tohoto důvodu jsem si tento námět zvolila pro svou bakalářskou práci.

Práce je rozčleněna na dva celky, na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část zahrnuje legislativní vymezení, kterým se inkluzivní vzdělávání řídí, podpůrnými opatřeními a opírá se o Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Další část se zabývá aktéry inkluzivního vzdělávání, asistentem pedagoga a jeho legislativní zakotvení a dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Mezi aktéry inkluzivního vzdělávání v předškolním systému spadají také ředitelé mateřských škol, u kterých jsme si vymezili jejich povinnosti a kompetence. Do inkluzivní pedagogiky patří také vyhovující materiální podmínky, a především spolupráce s rodinou a dalšími odborníky.

Druhá část této bakalářské práce se zabývá samotným výzkumem a výzkumným souborem, kterým jsou ředitelé mateřských škol ve Zlínském kraji. Tento výzkum prováděný dotazníkovým šetřením má za cíl poukázat a objasnit názor či pohled ředitelů v rámci předškolního vzdělávání na problematiku inkluzivního vzdělávání. Jejich názor na inkluzivní vzdělávání dříve (před rokem 2016) a v současnosti, co jim osobně inkluze jako taková přinesla. Zda jsou v inkluzivním vzdělávání dle jejich názoru pasáže, které by bylo potřeba nějakým způsobem upravit či přehodnotit.

Naším cílem v rámci této práce není vyřešit problémy, které dle výsledků z výzkumu vyvstaly, ale jde pouze o snahu na tyto problémy a nejasnosti upozornit, a tím dát podnět k diskusím.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INKLUZIVNÍ PEDAGOGIKA

V Salamance roku 1994, kde probíhala světová konference na téma speciálního vzdělávání, byly poprvé použity pojmy inkluze a inkluzivní vzdělávání. Byla zde zdůrazněna myšlenka, která zahrnovala rovnoprávné vzdělávání pro všechny děti, a to bez rozdílu. Jejím heslem bylo „škola pro všechny“ (Kendíková, 2020). *Inkluzivní pedagogika je vymezena jako nová, vyvíjející se disciplína, která však má své pevné místo v pedagogických i speciálně pedagogických kontextech* (Zilcher, Svoboda, 2019, s. 15). Inkluzivní vzdělávání má základní a taky velmi podstatnou myšlenku, a tou je, aby se všechny děti začlenily do vzdělávání v běžných školách. *„Pokud dítě neuspěje, nehledáme problém v dítěti samotném, ale v systému, který pravděpodobně není připraven vyhovět potřebám každého jednotlivce“* (Průcha, Walterová a Mareš, 2013, s. 105).

„Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat“

Jan Ámos Komenský

Inkluze se postupně stala jedním z nejvíce diskutovaných a také nejkontroverznějších témat. Nejvíce v oblasti vzdělávání, kde se k ní vyjadřují nejen akademičtí experti, ale také učitelé, ředitelé škol, psychologové a speciální pedagogové. Chladnou nenechává ani politiky či širokou veřejnost (Slowík, 2022). Naprostá většina autorů upozorňuje na nejednotné chápání inkluzivního vzdělávání a inkluze. Tudíž může inkluze znamenat pro různé lidi různé věci (Slowík, 2022 in Armstrong, Armstrong a Spandagou, 2010; Imray, Colley, 2017).

Inkluze má různé úhly pohledu, jako je pohled historicko-pedagogický, lidsko-právní, ekonomický či filozoficko-etický (Tannenbergerová, 2016).

Bartoňová (2015) uvádí, že inkluzivní vzdělávání umožňuje dětem a žákům nabýt rozsáhlejší pohled na svět a učí děti přijímat rozdíly, které mají druzí a tím přispívá k uskutečnění sociálních a fyzických nezbytností jedince.

Cílem inkluze je, aby se všechny děti začlenily do hlavního vzdělávacího proudu v běžných školách. Dalším cílem je, aby byly zajištěny optimální podmínky všem žákům pro jejich sociální i kognitivní rozvoj, a v těchto oblastech také podporovat žákovu úspěšnost (Walterová, 2004 in Tannenbergerová, 2016).

Zámečnicková a Vítová (2015) shodně udávají, že v inkluzivní vzdělávání spatřují humanistické prvky pedagogiky, které staví na individuálním přístupu ke vzdělávání a výchově jedince, tedy i toho s hendikepem. Inkluzivní vzdělávání usiluje o to, aby byly všechny děti a žáci, bez zřetele na jejich sociální, zdravotní, kulturní, jazykové či rozdílné individuální charakteristiky, začleněni do běžného vzdělávacího procesu, měli možnost rozvíjet svůj potenciál a podílet se na vzdělávání společně s ostatními žáky a připravovat ho na úspěšné fungování v osobním životě i v celé společnosti.

Tudíž je důležité chápat inkluzi nejen z hlediska pedagogiky nebo speciální pedagogiky, ale také ve spolupráci s celou řadou jiných oborů, jako je psychologie, sociologie či lékařství. Také je vhodné nevnímat inkluzi jako cílový stav, ale spíše jako cestu.

V České republice se koncept inkluzivního vzdělávání teprve začíná implementovat a mnoho škol se stále řídí spíše tradičními formami vzdělávání. Nicméně, v mnoha evropských zemích jako jsou Norsko, Finsko, Švédsko či Dánsko, je inkluze ve vzdělávání již několika letou praxí. V ostatních zemích jako je Německo, Maďarsko, Rakousko a další země, se proces zavádění inkluze ve vzdělávání nachází v různých stádiích.

Implementace inkluze je zdoluhavý proces, který vyžaduje změnu v myšlení, kultuře a vzdělávacího systému jako celku. Je to významný krok k zajištění rovných příležitostí pro všechny.

1.1 Podmínky inkluzivního vzdělávání

Lechta (2010) uvádí, že inkluze ve vzdělávání dává smysl jen tehdy, vytvoříme-li pro ni všechny podmínky, které jsou potřeba. Dle jeho názoru by se inkluze neměla snažit nahradit a utěšňovat speciálně pedagogická zařízení a speciální školy. Dle Bendové (2014) je důležité zajistit pro úspěšné inkluzivní vzdělávání dostatečné podmínky, které jsou k tomu optimální. - organizační. Dalším z důležitých faktorů je aktivní podílení rodičů na výchově a vzdělávání a rodinné prostředí (Jesenský, 1995).

1.1.1 Spolupráce s rodinou

Dunovský (1999) popisuje základní charakteristiku rodiny jako primární společenskou skupinu. Rodina je zakládána na spojení ženy a muže, nebo jiných partnerů, na základě pokrevního vztahu nebo vztahu, který ho substituuje (např. osvojení), anebo žijí ve společné domácnost, kde každý plní určitou a uznávanou roli vyplývající ze soužití. Rodina také plní mnoho funkcí, jako je například reprodukce, socializace, ekonomická a emocionální podpora členů rodiny.

Je velmi důležité se uvědomit, že inkluzivní vzdělávání je proces, který vyžaduje úsilí ze strany všech zainteresovaných, včetně zákonných zástupců a rodičů. Spolupráce jak mezi rodinou, tak školou může pomoci dítěti dosáhnout úspěchu a rozvíjet svůj potenciál bez ohledu na jeho individuální potřeby a schopnosti.

Efektivní spolupráce mezi rodiči a učiteli je klíčová pro úspěch edukačního procesu dítěte po celou dobu jeho vzdělávání v mateřské škole. Komunikace mezi oběma stranami by měla být otevřená, upřímná, respektující a nenásilná. Když se rodiče a učitelé společně zapojí do procesu vzdělávání, mohou společně plánovat další strategie, postupy a cíle, aby bylo dítě rozvíjeno po všech stránkách (Havel, Kratochvílová, Fialová, 2009).

1.1.2 Materiální podmínky

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) prezentuje předpoklady, kdy jsou materiální (věcné) podmínky vyhovující: *bezpečnost vnitřních i venkovních prostor mateřské školy, vybavení hračkami, zda má mateřská škola dostatečně velké prostory* atd. (RVP PV, s. 31).

Upravené materiální podmínky umožní dítěti účastnit se vzdělávacích aktivit na stejné úrovni jako jeho vrstevníci. Například v případě zrakového nebo sluchového postižení mohou být zapotřebí speciální pomůcky. Pro děti s poruchami autistického spektra může být zapotřebí vzdělávacího plánu a využití speciálních metod a technik. Při nákupu pomůcek pro dítě s nějakým druhem znevýhodnění je důležité konzultovat s pracovníkem poradenského zařízení či postupovat dle pokynů speciálně vzdělávacího centra, kteří mají zkušenosti s vzděláváním dětí s různými typy a stupni znevýhodnění (Adamus, 2015).

1.1.3 Spolupráce s dalšími odborníky

Důležitou roli v inkluzivním vzdělávání mají speciálně – pedagogická centra (SPC) a pedagogicko – psychologické poradny (PPP). Znalost podmínek jednotlivých škol je klíčová pro efektivní poskytování speciálně – pedagogické podpory dětem s různými druhy znevýhodnění. Dobré poradenské vedení ze strany pracovníka poradenského centra může zahrnovat velmi cenné informace o různých vzdělávacích programech. V tomto ohledu jsou poradenská centra pro speciálně – pedagogickou podporu dětí s různými druhy znevýhodnění nenahraditelná. Tyto služby poskytují přímou podporu rodinám prostřednictvím individuálních konzultací, terapií a jiných speciálních programů dle potřeby (Müller, 2001).

2 AKTÉŘI INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Mezi účastníky inkluzivního vzdělávání v mateřských školách řadíme především dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, asistenta pedagoga, pedagoga, ředitele mateřských škol, rodiče nebo zákonné zástupce a další specializované pracovníky. Každý s těchto aktérů má svůj rozsah působení a různou intenzitu a úroveň vlivu na inkluzivní vzdělávání dítěte se SVP v předškolním prostředí. Je důležitá úzká spolupráce všech a tím přispívání ke zlepšení vzdělávacího procesu dítěte a k posilování inkluzivní kultury v MŠ.

2.1 Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami

Definice žáka se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v novele školského zákona zahrnuje různé kategorie žáků. Tito žáci potřebují speciální kroky a oporu, aby byli schopni naplnit své vzdělávací potenciály. Tyto kroky a podpůrná opatření by měla být poskytnuta tak, aby mohli žáci se SVP získat rovné příležitosti pro účast na vzdělávacím procesu a tím dosažení úspěchu ve školním prostředí (Zákon č. 82/2015 Sb. §16). Mezi tyto žáky řadíme především žáky s dlouhodobou nemocí, ti, kteří žijí v nepříznivých sociálních podmínkách, mají zdravotní postižení nebo mají odlišný mateřský jazyk (Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR, 2015).

Hornby (2015) představuje, že ideály inkluze by pro dítě se speciálními vzdělávacími podmínkami měly být uchopeny v rozšířenějším kontaktu, narozdíl od ostatních dětí. Zahrnujeme komunikační dovednosti a sociální zkušenosti s vrstevníky, což lze označit za klíčové dovednosti pro úspěšné začlenění dítěte se SVP do společnosti. Dalším důležitým cílem je spolupráce školy s rodinou znevýhodněného dítěte. Rodina by měla být aktivně zapojena do vzdělávání a měla by mít přístup ke všem informacím a zdrojům souvisejících se vzděláváním jejich dítěte.

Vyrůstání v přirozeném prostředí běžné mateřské školy má pro dítě se SVP velký přínos. Kontakty s dětmi bez znevýhodnění může poskytnout dítěti možnost navázat kamarádské vztahy a zažít příležitosti pro sociální interakci, které jsou důležité pro jeho vývoj. Toto prostředí také poskytuje dítěti integraci s jinými osobnostmi a zvyknout si na rozdílné pohledy a postoje. Na druhé straně se dítě se SVP může setkat i s negativními reakcemi, a to může být pro dítě obtížnou zkušeností. Nicméně jestliže se tato situace řeší správným způsobem a s podporou zkušených pedagogů může být tato situace pro dítě velkým přínosem. Pomůže mu to naučit se, jak se s negativními reakcemi vypořádat a tím je použit dále ve svém životě (Jakabčič, Požár, 1996).

2.2 Asistent pedagoga

Vzniklé místo asistenta pedagoga je relativně nová. Patří mezi pedagogické pracovníky a je zaměstnancem školy. Pracovní pohovor je prováděn pod taktovkou ředitele školy nebo zástupce ředitele. Pracovní poměr je většinou stanoven na dobu určitou, obvykle na jeden školní rok, ale jeho délka může být poté prodloužena na základě potřeb školy a výkonu asistenta. Výše úvazku asistenta pedagoga se odvíjí od stanovených hodin dle posouzení speciálně pedagogického

centra. Asistent pedagoga je informován o platovém výměru a náplni jeho práce (Kendíková, 2020).

Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných nám formuluje náplň práce asistenta pedagoga. Asistent pedagoga spadá pod zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a také pod zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

2.3 Ředitelé mateřských škol

Ředitelé mateřských škol spadají pod zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Fyzická osoba, která splňuje § 3 a získala praxi minimálně 3 roky se dle tohoto zákona může stát ředitelem mateřské školy. Dle Trojana (2021) je zákonné vymezení dle § 5, který udává předpoklady pro výkon této funkce, značně benevolentní.

2.3.1 Povinnosti ředitele mateřské školy

Vedoucí mateřské školy je zodpovědný za chod celé mateřské školy, včetně jejich zaměstnanců. Školský zákon část patnáctá § 164 udává povinnosti ředitele mateřské školy. Tím je např. vytváření podkladů a podmínek pro Českou školní inspekci a její výkon při inspekční činnosti v dané mateřské škole, odpovídá za poskytování vzdělání dle § 3, zodpovídá za pedagogickou a odbornou úroveň vzdělávání. Fialová (2016) formuluje náplň práce ředitele mateřské školy jako zodpovědnost, kterou by měl mít manažer, který je zodpovědný za hospodaření s finančními prostředky, za výchovně vzdělávací činnosti a zda jsou v souladu s předepsanými normami. Mezi další zodpovědnosti patří dodržování hygienických norem a bezpečnostních prostředků a znalost příslušné právní legislativy.

2.3.2 Kompetence ředitele mateřské školy

Dle zákona je ředitel mateřské školy státním zaměstnancem. Jmenuje jej do funkce a odvolává z funkce zřizovatel mateřské školy. Dokonalý řídicí pracovní neexistuje. Ani sama odborná literatura nedokáže vytvořit koncept dokonalého řídicího pracovníka. Obecně lze kompetence ředitele rozdělit na *lídrovské, odborné, manažerské, sociální, osobnostní a schopnost řízení a hodnocení edukačního procesu* (Trojanová, Trojan, Kitzbereger, 2012, s. 42). V současné době jsou na ředitele mateřských škol kladeny velké nároky, kdy musí zastávat vedle manažerských funkcí, také práci pedagogů.

Základem pro úspěšnou manažerskou činnost je začít především u sebe. To znamená že je potřeba aby člověk začal sám u sebe a naučil se být manažerem sám sobě, než bude schopen úspěšně vést a řídit celý tým. Klíčovými atributy, které jsou nutné pro úspěšné řízení, jsou *„kázeň, sebeovládání, tvůrčí myšlení, empatie, rozhodnost, vytrvalost, schopnost vést, vzdělání, schopnost se učit a zdokonalovat se. Tyto atributy vedou k jistotě k vlastnímu úsudku a ke kritickému vztahu k úsudku spolupracovníků a podřízených“* (Kesner, 2006, s. 9).

3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Tato část se věnuje ukotvení inkluze v českém školském zákonodárství. K nejpodstatnějším internacionálním dokumentům, které se podílejí na vývoji vzdělávání v rámci inkluze a s kterými pracuje i ČR spadají: „*Všeobecná deklarace lidských práv*“ zveřejněna v roce 1948, což je nezávazný dokument, který ve třiceti člancích obsahuje lidská práva. „*Úmluva o právech dítěte*“ z roku 1989, vykládána jako mezinárodní smlouva, která stanovuje sociální, ekonomická, kulturní občanská a politická práva dětí a „*Úmluva o právech osob se zdravotním postižením*“ vydána roku 2006. Další významnou podporu můžeme v České republice vnímat v rámci inkluzivního vzdělávání podepsání významné smlouvy - „*Úmluva o právech osob se zdravotním postižením*“. Podstatou této úmluvy je rovnoprávnost osob se zdravotním postižením. Tento pakt se zaručuje k podpoření vzdělávání v rámci inkluze v České republice na veškerých úrovních vzdělávací soustavy. Do přítomné školské zákonodárné moci se promítá také „*Národní akční plán inkluzivního vzdělávání*“, což je první český dokument zaměřující se o rovný přístup všech osob ke vzdělávání. Jeho hlavním cílem je v českém vzdělávacím systému zvýšit míru inkluzivního vzdělávání.

Důležité datum je pro nás 1. září 2016, kdy vešla v účinnost novelizace školského zákona, která upravuje podmínky i přístup k dětem se SVP.

Důležité legislativní předpisy v rámci inkluzivního vzdělávání jsou: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon); zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících; vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních; vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání; vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

3.1 Podpůrná opatření

Přesná definice podpůrných opatření pro žáky se SVP se nachází § 16 školského zákona č. 561/2004 Sb. Podpůrná opatření jsou ustanovení, která mají za cíl žáky s různými potřebami, aby se mohly plnohodnotně zapojit do vzdělávacího procesu. Mezi zajišťování PO pro žáky se SVP patří různé formy a postupy vzdělávání, využívání speciálních metod a učebnic a didaktických materiálů, zařazení speciálně pedagogických předmětů do vzdělávacího programu a užívání rehabilitačních a kompenzačních pomůcek. Kompenzační a rehabilitační pomůcky jsou například sluchadla, speciální klávesnice a myši a další pomůcky k podpoře žáků se SVP. Mezi další řadíme paralelní působení více pedagogických zaměstnanců na třídě, zabezpečení služeb asistenta pedagoga a poskytování individuální opory při výuce. Tyto nařízení mají tedy za cíl zlepšit vzdělávací proces a umožnit žákům a studentům s různými potřebami úspěšné začlenění do běžné soustavy českého školského systému (Bartoňová, Vítková, 2016). Hlavním cílem podpůrných opatření je vyrovnávat jeho podmínky pro další vzdělávání (MŠMT ČR).

3.1.1 Stupně podpůrných opatření

Význam náležitého postižení nebo znevýhodnění může vyžadovat rozmanitou účinnost poskytovaných podpůrných opatření. Jak uvádí „Katalog podpůrných opatření“ (2015, s. 40-45), který vydala „Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR“ máme celkem 5 stupňů podpůrných opatření:

1. stupeň – *„tento stupeň má za cíl prevenci, proti zhoršování školní neúspěšnosti žáka za použití běžně dostupných metod a forem práce“*

2. stupeň – *„cílem je zařazování speciálně pedagogických metod a forem práce, které je schopen učitel realizovat bez závažnějších dopadů na vzdělávání ostatních žáků ve třídě“*

3. stupeň – *„v tomto stupni jsou zapotřebí takové dílčí úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání, které výrazně zasáhnou do organizace práce s celou třídou; tato doporučení se realizují na základě zprávy z vyšetření, které provádí speciálně pedagogické zařízení“*

4. stupeň – *„žák je vzdělávaný formou individuální integrace, a to vždy s podporou individuálního vzdělávacího plánu; tento stupeň vyžaduje podstatné úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání“*

5. stupeň – *„vyžaduje nejvyšší míru přizpůsobení organizace, obsahu, forem a metod ve vzdělávání s ohledem k vzdělávacím potřebám žáka a respektování jeho možností, ale také omezení při hodnocení jeho výsledků“*

Každého konkrétního žáka bývá potřeba posuzovat individuálně, a proto nemůžeme výše uvedené stupně vnímat rigidně a striktně.

3.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je kurikulární a otevřený dokument, jenž je dostupný pro nepedagogickou i pedagogickou veřejnost. Vychází z Národního programu vzdělávání a z rámcových vzdělávacích programů (RVP). Tento dokument byl upraven a nabyl účinnosti 24. srpna 2004 a platí pro veškeré instituce, které se vzděláváním dětí předškolního věku začleněných do množství škol a školských organizací zabývají (RVP PV, 2021).

„Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí. Každá tato oblast zahrnuje tyto vzájemně propojené kategorie: dílčí cíle (záměry), vzdělávací nabídku a očekávané výstupy (předpokládané výsledky)“ (RVP PV, 2021, s. 14).

První je dítě a jeho tělo, což odpovídá biologické vzdělávací oblasti. Ta zahrnuje stimulaci, podporu růstu a správný neurosvalový vývoj dítěte. Celkově tedy popisuje, jak má učitel v této oblasti stimulovat dítě jak v jemné, tak i hrubé motorice. Druhá oblast dítě a psychika, tedy psychologická oblast. Tato oblast se ještě dělí na podkapitoly: *„jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazie, myšlenkové operace a sebepojetí, city a vůle“* (RVP PV, 2021, s. 17). Tato oblast se zaměřuje na vývoj dítěte z hlediska jeho psychiky. Třetí je dítě a ten druhý – interpersonální oblast. Tady je vhodné, aby se učitel zaměřil na podporu vztahů jak mezi dítětem a kolektivem MŠ, dítětem a jiným dítětem, tak také dítětem a

kolektivem dětí. Čtvrtou oblastí je dítě a společnost, což je oblast sociálně-kulturní. Zde by se učitel měl usilovně předat dítěti pravidla soužití a uvést dítě do společnosti, tedy ho socializovat. Pátou oblastí je dítě svět – environmentální oblast. V této oblasti je záměrem učitele vytvořit elementární základy a povědomí o světě a jeho dění v něm (RVP PV, 2021).

V RVP PV je žák se SVP uveden od 1. září 2016, kdy vešla v platnost novela školského zákona. Pro vzdělávání všech dětí jsou rámcové cíle i záměry předškolního vzdělávání společné, tudíž platí i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Nicméně, v rámci erudování studentů se SVP je nutné respektovat jejich individuální potřeby a přizpůsobovat vzdělávání tak, aby korespondovalo vzhledem k jejich možnostem a potřebám. Snahou pedagogů musí být tedy vytvořit pro dítě se speciálními vzdělávacími potřebami optimální vzdělávací prostředí, které mu umožní rozvoj jeho osobnosti, podporu učení a komunikaci s ostatními dětmi. Důležité je také pomoci tomuto dítěti dosáhnout největší míry samostatnosti a tím ho připravit na další úroveň vzdělávání (RVP PV, 2021).

RVP PV je tedy závazným rámcem pro tematické a uspořádané zaopatření předškolního vzdělávání všech žáků, jenž stanovuje východiska k vypracování Školního vzdělávacího programu (ŠVP). Školní vzdělávací program si kterákoli mateřská škola vypracovává samostatně. ŠVP je tedy dalším důležitým a klíčovým dokumentem při erudování dětí se speciálními vzdělávacími podmínkami. Pro žáky s priznanými podpůrnými opatřeními (PPO) prvního stupně je ŠVP základem pro vypracování plánu pedagogické podpory (PLPP). PLPP vypracovává škola nezávisle a má za úkol definovat potřeby dítěte a stanovit opatření pro jeho vzdělávání. Pro děti s priznaným podpůrným opatřením druhého stupně se podle doporučení Školského poradenského zařízení (ŠPZ) zpracovává individuální vzdělávací plán (IVP), jenž obsahuje speciální vzdělávací opatření potřebné pro daného člověka s ohledem na jeho specifické potřeby a možnosti (RVP PV, 2021).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V předchozí části jsme si teoreticky vymezili termíny vztahující se k inkluzivnímu vzdělávání. Cílem toho výzkumu bude zjistit názor ředitelů mateřských škol na inkluzivní vzdělávání. Výzkumným souborem budou tedy ředitelé mateřských škol ve Zlínském kraji. K naplnění výzkumného cíle jsme zvolili pro praktickou část bakalářské práce kvantitativní výzkum, konkrétně dotazník.

4.1 Výzkumný problém

V této části se zabýváme názorem ředitelů mateřských škol na inkluzivní vzdělávání. Výzkumným problémem bude tedy jejich subjektivní názor na inkluzivní vzdělávání. Zaměříme se na zkoumání názorů ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji k inkluzivnímu vzdělávání, s cílem zjistit pozitiva a případné nedostatky, které mají v rámci inkluzivního vzdělávání v mateřských školách. V kterých oblastech vnímají zlepšení oproti inkluzi dříve nebo naopak co vnímají jako problém, který jim ztěžuje jejich práci. Tyto informace mohou být následně využity pro zkvalitnění vzdělávání žáků s podpůrnými opatřeními v mateřských školách.

Problematika inkluze je v České republice momentálně stále ožehavým tématem. Ve většině případů se inkluzivní vzdělávání řeší z hlediska základního vzdělávání a na předškolní vzdělávání se zapomíná.

4.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu je odhalit názor ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na proces inkluze v mateřských školách. Dílčími cíli budeme zjišťovat, jak ředitelé hodnotí proces inkluze a její přínos, jak se na tento proces museli připravit (materiální a finanční stránka), jak hodnotí připravenost pedagogů na inkluzivní vzdělávání, jak vnímají spolupráci mezi pedagogy a asistenty pedagoga, jak vnímají spolupráci s rodiči a zda a jaký má podle jejich názoru inkluzivní vzdělávání přínos pro děti.

4.3 Metoda

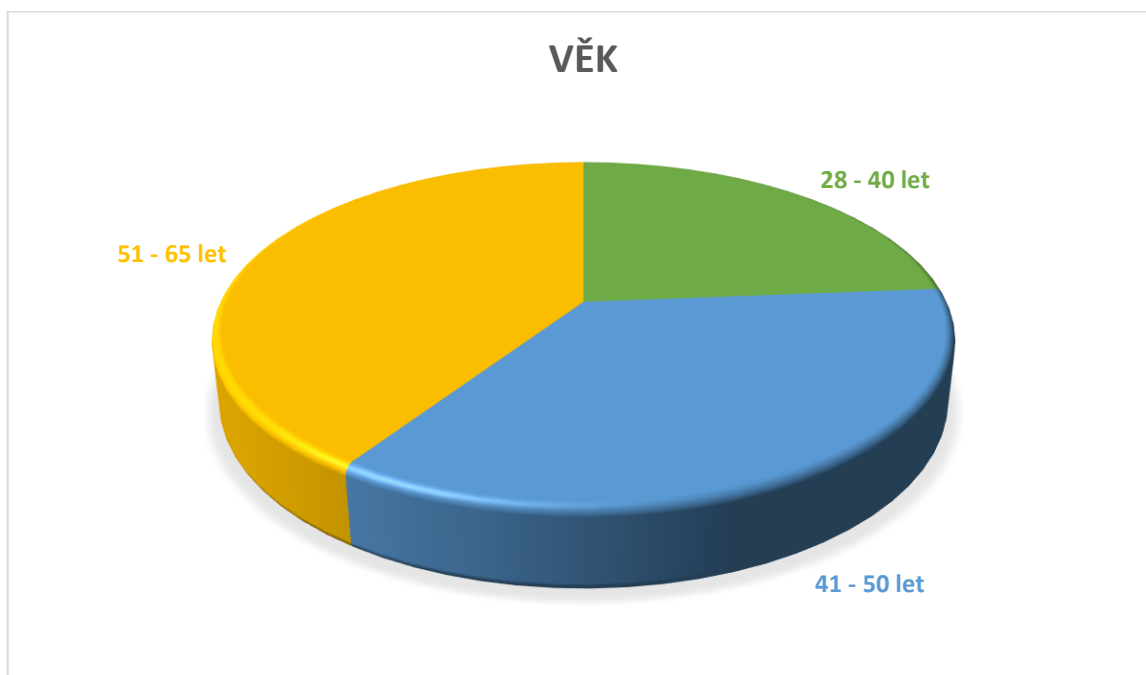
Kvantitativní výzkum byl realizován formou dotazníku. Ten byl rozeslán emailem vzhledem k vytíženosti respondentů. Vlastní dotazník se skládá ze 2 otevřených a z 19 uzavřených otázek. Na začátku jsme zjišťovaly sociodemografické informace jako je věk, pohlaví, dobu výkonu funkce ředitele mateřské školy, okres, ve kterém se jejich mateřská škola nachází, skutečnost, zda v jejich mateřské škole vůbec inkluzivní vzdělávání probíhá a počet žáků s přiznaných podpůrným opatřením. Dalším tematickým celkem byl jejich osobní názor na inkluzi v současnosti a jaké musely proběhnout změny v jejich mateřských školách. Dotazník je součástí přílohy bakalářské práce.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří ředitelé mateřských škol ve Zlínském kraji. Celkem bylo osloveno 236 ředitelů mateřských škol. Odpovědělo 59 ředitelů. Dotazník byl vzhledem k vytíženosti ředitelů zaslán elektronickým odkazem, prostřednictvím emailu.

Výzkumný soubor se skládal z 58 žen a 1 muže. Nad procentní většinou byly ženy, jak jsme již předem předpokládali, protože funkce je nejčastěji zastávána ženami.

Otázka č.2: Věk

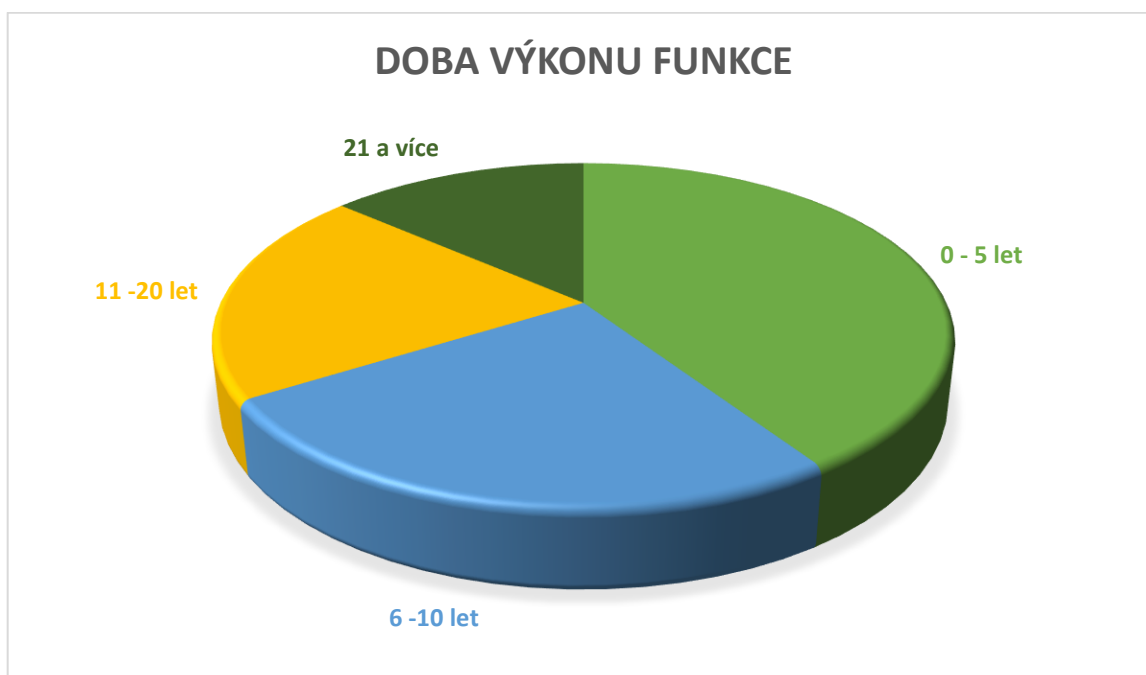

Graf č. 1 Věk

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 2 nám zobrazuje věkové složení dotazovaných. Nejvíce respondentů (24) bylo ve věku od 51 do 65 let, což je 40,68 %. Další skupinou byly ředitelé ve věku 41 až 50 let, konkrétně 21 odpovědí což činilo 35,59 %. Poslední skupinou byly ředitelé ve věku 28 až 40 let (14), kteří tvoří 23,73 %.

Otázka č.3: Doba výkonu funkce

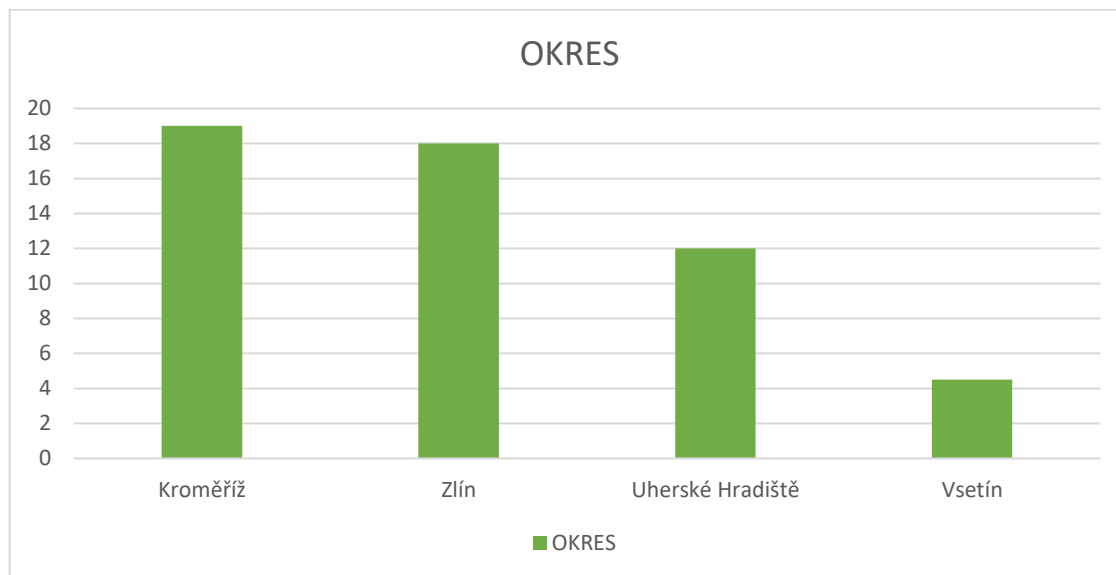

Graf č. 2 Doba výkonu práce

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č.3 je možno zjistit, že největší část (41 %) tvoří ředitelé vykonávající svou funkci 0–5 let, dále pak 6–10 let tvoří 25 % z celkového počtu. Nejméně procent tvoří 11–20 let (20 %) a 21 a více let (14 %) ve výkonu funkce ředitele mateřské školy.

Otázka č.4: „V jakém okrese se vaše MŠ nachází?“

Graf č. 3 Okres

Zdroj: Vlastní výzkum

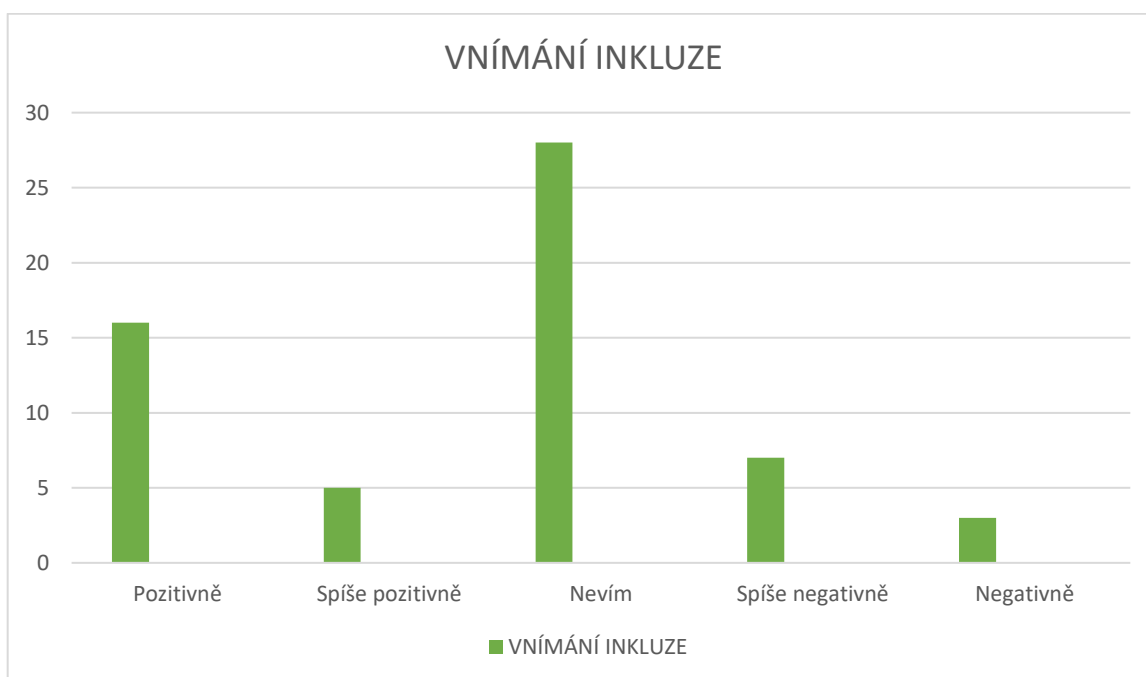
V tomto grafu (č.4) pozorujeme největší podíl dotazovaných z okresu Kroměříž, celkem 19 (32,2 %). Na druhém místě je okres Zlín s 18 odpověďmi (30,5 %). Dalším okresem je Uherské Hradiště s celkovým počtem 12 odpovědí (20,3 %) a okres Vsetín s 10 (16,9 %) respondenty.

5 VÝSLEDKY

Výsledky byly sbírány dotazníkovým šetřením od října roku 2022 do března 2023. Celkem se výzkumu zúčastnilo 59 ředitelů a ředitelek z mateřských škol z celého Zlínského kraje. Výsledky jsou znázorněny prostřednictvím tabulek a grafů.

5.1 Inkluze dříve (před rokem 2016) a nyní

Na otázku č.8 zda *ředitelé vnímají rozdíl mezi inkluzí dříve a inkluzí nyní* odpovědělo ANO 51 (86,4 %) a NE 8 (13,6 %) ředitelů. V otázce č.9, nás zajímalo, zda *tento rozdíl vnímají pozitivně či negativně*. Celkem 16 (27,1 %) respondentů uvedlo, že vnímá rozdíl mezi inkluzivním vzděláváním teď a před rokem 2016 pozitivně. Spíše pozitivně ji vnímá 5 (8,5 %) ředitelů. Největší počet respondentů 28 (47,5 %) uvedlo vnímání tohoto rozdílu neutrálně, tzn. ani pozitivně ani negativně. Spíše negativně vnímá inkluzi teď 7 (11,9 %) ředitelů mateřských škol a pouze 3 (5,1 %) respondenti uvádí, že vnímají inkluzi negativně. Z toho nám vyplývá, že většina respondentů vnímá tento rozdíl zcela minimálně.

Graf č. 4 Vnímání inkluze

Zdroj: Vlastní výzkum

Dále nás zajímal jejich obecný *názor na inkluzi v současnosti*. Ze získaných dat v Tabulce č.1 vyplývá, že nejvíce ředitelů 35 (59,3 %) označilo možnost více administrativy. Méně administrativy označil pouze 1 respondent. Individuálnější přístup k inkludovaným dětem označilo 29 (49,2 %) ředitelů. Rozdíl mezi komunikací s rodiči vnímá celkem 30 ředitelů, za obtížnější ji považuje 20 (33,9 %) a za snazší ji má polovina ředitelů, tj. 16,9 %. Celkem 19 (32,2 %) ředitelů si myslí, že stále máme nedostatečné množství proškolených pedagogů v rámci inkluzivního vzdělávání. Inkluzivní vzdělávání považuje za více medializované 19 (32,2 %) ředitelů. Názor že je inkluze lepší z hlediska financování projevilo 18 (30,5 %) respondentů. K nastavené legislativě inkluzivního vzdělávání se vyjádřilo 18 ředitelů (30,5 %), 41 (69,5 %) nevybralo ani jednu z možností. Z dat vyplývá že stále mnoho ředitelů z našeho výzkumu, tj. 17 (28,8 %) vnímá legislativní nastavení negativně. Možnost *nehodné materiální podmínky*

vybralo 7 (11,9 %) respondentů. Názor, že inkludované děti jsou lépe přijímány společností zastává 17 (28,8 %) ředitelů. Jako jinou odpověď ředitelé uvádí další možnosti k této otázce např. zařazování sdílených asistentů pedagoga, celkově mnohem větší práci pro pedagoga v případě že je ve třídě inkludované dítě a vnímají to jako narušování chodu třídy. Jiní uvádí spokojenost se současným stavem, nicméně se obávají chystaných legislativních změn, což vnímají jak krok zpět.

Tabulka č. 1 Názor na inkluzi v současnosti

Inkluze v současnosti	Absolutní četnost	Procentuální četnost
Více administrativy	35	59,3 %
Individuálnější přístup k inkludovaným dětem	29	49,2 %
Obtížnější komunikace s rodiči inkludovaných dětí	20	33,9 %
Nedostatečně proškolení pedagogové	19	32,2 %
Více medializované	19	32,2 %
Lepší financování	18	30,5 %
Špatně nastavená legislativa	17	28,8 %
Inkludované děti jsou lépe přijímány společností	17	28,8 %
Snazší komunikace s rodiči inkludovaných dětí	10	16,9 %
Nevhodné materiální podmínky	7	11,9 %
Jiná odpověď	3	5,1 %
Dobře nastavená legislativa	1	1,7 %
Méně administrativy	1	1,7 %

Zdroj: Vlastní výzkum

V další části nás zajímalo, zda museli ředitelé mateřských škol zavést jakékoliv změny s ohledem na inkluzivní vzdělávání. Možnost ANO zvolilo 47 (79,7 %) a možnost NE 12 (20,3 %) ředitelů MŠ. Nejvíce byla označena možnost *zřízení pozice asistenta*, tu vybralo 42 (71,2 %) ředitelů. Mezi další možnosti bylo zvoleno *nakoupení potřebných pomůcek*, jako např. pracovní sešity, kompenzační pomůcky, piktogramy. Tuto možnost zvolilo 29 (49,2 %) ředitelů. *Úpravu Školního vzdělávacího programu* muselo provést 27 (45,8 %) ředitelů mateřských škol. Školení pedagogických pracovníků k tématu inkluze zvolilo 26 (44,1 %). *Zřízení bezbariérového přístupu* vybrali 3 (5,1 %), *stavení úpravy* 2 (3,4 %) a *změnu chodu školy* vybral 1 (1,7 %). U jiné možnosti ředitelé uváděli např. zřizování speciálních tříd, jako jsou logopedické třídy a třídy pro autistické děti nebo pro děti s kombinovanými vadami.

Tabulka č. 2 Zavedené změny

Zavedené změny	Absolutní četnost	Procentuální četnost
Zřízena pozice asistenta	42	71,2 %
Nakoupeny potřebné pomůcky	29	49,2 %
Úprava ŠVP	27	45,8 %

Školení pedagogů	26	44,1 %
Žádné úpravy	9	14,6 %
Zřízení bezbariérového přístupu	3	5,1 %
Jiná odpověď	3	5,1 %
Stavební úpravy	2	3,4 %
Změna chodu školy	1	1,7 %

Zdroj: Vlastní výzkum

V oblasti inkluze dříve a teď bylo 15 otázek. Přesný přehled výsledků nám udává Tabulka č. 3.

U otázky, zda *Inkluze zvýšila úroveň českého školství* zle vyčíst, že většina respondentů si myslí, že úroveň českého školství se inkluzí v mateřských školách příliš nezvýšila. Konkrétně se tak vyjádřilo 50 (84,8 %) ředitelů. Naopak 9 (15,3 %) ředitelů vnímá inkluzí zvýšení úrovně českého školství.

I u otázky, zda souhlasí s tvrzením, že *Inkluze má přínos pro společnost a Společnost chápe pojem inkluze* se objevují spíše negativní volby. S prvním výrokem se neztotožňuje celkem 45 (76,3 %) ředitelů, ale opak 14 (23,8 %) s výrokiem souhlasí a vnímá ho pozitivně. S druhým výrokiem nesouhlasí 25 (42,3 %), neutrálně ho vnímá 22 (37,3 %) a pozitivně ho vnímá 12 (20,4 %) ředitelů.

S výrokiem, že *Inkluze snížila kvalitu výuky* souhlasí 24 (40,7 %) ředitelů, 20 (33,9 %) vnímá tento výrok neutrálně a nesouhlasí s ním 15 (25,5 %) ředitelů. *Nový systém podpůrných opatření považuje za správný krok* 14 (23,8 %), naopak negativně je vnímá 22 (37,3 %) ředitelů.

Změna legislativy přinesla více administrativy podle 31 (52,4 %) ředitelů, a to dle nich vedlo k větší pedagogické zátěži a tuto možnost volilo 33 (55,9 %) dotazovaných ředitelů

Pouze 13 (22,1 %) oslovených ředitelů se domnívá, že by ve své škole *nedokázaly realizovat* inkluzivní vzdělávání. Že je inkluze další z *módních trendů* zvolilo 20 (33,8 %) ředitelů.

Inkluze není dobře nastavená podle 23 (38,9 %) ředitelů a pro úplné *zrušení inkluzivního vzdělávání* je 20 (33,9 %).

Dle odpovědí ředitelů *mají pedagogové zájem o školení* týkající se inkluzivního vzdělávání, to si myslí 28 (47,5 %), ovšem na druhou stranu si 29 (49,1 %) ředitelů myslí, že pedagogové nejsou *připraveni na práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami*.

Fakt že s inkluzivním vzděláváním vznikají *další pracovní místa* na trhu práce vnímá pozitivně 39 (66,1 %) ředitelů. U tvrzení, že *inkluze je dobře financována* nelze přesně určit, zda s tímto výrokiem ředitelé souhlasí či nikoliv protože 26 (44,1 %) se vyjádřilo neutrálně. Kladný postoj k tomuto výroku mělo 17 (28,8 %) ředitelů a negativní postoj mělo 16 (27,2 %) ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji.

Tabulka č. 3 Inkluze dříve a teď

		SOUHLASÍM	SPÍŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPÍŠE NESOUHLASÍM	NESOUHLASÍM
a)	Inkluze zvýšila úroveň českého školství	5 (8,5 %)	4 (6,8 %)	24 (40,7 %)	17 (28,8 %)	9 (15,3 %)
b)	Inkluze má přínos pro společnost	8 (13,6 %)	6 (10,2 %)	21 (35,6 %)	18 (30,5 %)	6 (10,2 %)
c)	Společnost chápe pojem inkluze	3 (5,1 %)	9 (15,3 %)	22 (37,3 %)	13 (22 %)	12 (20,3 %)
d)	Inkluze snížila kvalitu výuky	7 (11,9 %)	17 (28,8 %)	20 (33,9 %)	8 (13,6 %)	7 (11,9 %)
e)	Nový systém PO považují za správný krok	8 (13,6 %)	6 (10,2 %)	23 (39 %)	14 (23,7 %)	8 (13,6 %)
f)	Tato změna legislativy vedla k větší pedagogické zátěži	17 (28,8 %)	16 (27,1 %)	8 (13,6 %)	9 (15,3 %)	9 (15,3 %)
g)	Změna legislativy přinesla více administrativy	17 (28,8 %)	14 (23,7 %)	14 (23,7 %)	7 (11,9 %)	7 (11,9 %)
h)	Inkluze je v naší MŠ nerealizovatelná	9 (15,3 %)	4 (6,8 %)	11 (18,6 %)	9 (15,3 %)	26 (44,1 %)
ch)	Inkluze je další z módních trendů	10 (16,9 %)	10 (16,9 %)	22 (37,3 %)	6 (10,2 %)	11 (18,6 %)
i)	Jsem pro zrušení inkluze	9 (15,3 %)	11 (18,6 %)	17 (28,8 %)	5 (8,5 %)	17 (28,8 %)
j)	Inkluze je dobře nastavená.	6 (10,2 %)	2 (3,4 %)	28 (47,5 %)	11 (18,6 %)	12 (20,3 %)
k)	Pedagogové jsou dostatečně připraveni na vzdělávání žáků se svp	1 (1,7 %)	7 (11,9 %)	22 (37,3 %)	17 (28,8 %)	12 (20,3 %)
l)	Pedagogové mají zájem o školení vztahující se k inkluzi	9 (15,3 %)	19 (32,2 %)	16 (27,1 %)	9 (15,3 %)	6 (10,2 %)
m)	Inkluze je dobře financovaná	7 (11,9 %)	10 (16,9 %)	26 (44,1 %)	7 (11,9 %)	9 (15,3 %)
n)	Inkluze nabízí další pracovní místa	20 (33,9 %)	19 (32,2 %)	11 (18,6 %)	7 (11,9 %)	2 (3,4 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

5.2 Co přinesla inkluze

Další oblastí je přínos inkluzivního vzdělávání z pohledu ředitelů mateřských škol. Nejvíce ředitelů označilo možnost, že inkluze jim přinesla *více administrativy* 38 (64,4 %) a mnohem *náročnější přípravu* než dřív, jak uvedlo 36 (61 %) ředitelů a s tím také spojeno *více práce*, jak uvádí 33 (55,9 %). Lepší *pochopení potřeb dětí se speciálními vzdělávacími potřebami* uvádí 33 (55,9 %) ředitelů mateřských škol po zavedení inkluzivního vzdělávání a také osvojení si *nových forem a metod práce* s pojených s inkluzivním vzděláváním a to uvádí 30 (50,8 %), dále pak jako přínos vidí v rozšíření *empatie* 17 (28,8 %) vůči dětem se SVP. Mezi další pozitivní přínos inkluze označují *další finanční prostředky* 25 (42,4 %) a *lepší materiální podmínky* 12 (20,3 %). Vedle toho uvádí ředitelé také jejich názor na inkluzi z negativního hlediska. Mezi negativa uvádějí *problémy při jednání s rodiči* 18 (30,5 %), *zhoršení klimatu ve třídách* 17 (28,8 %). Skutečnost, že jim inkluze přinesla také *nervy, stres*, vyčerpání a únavu uvádí 14 (23,7 %) ředitelů. U možnosti *více prostoru pro nadané žáky* někteří uvádí že ji vnímají pozitivně, jiní uvádí že jsou nadané děti v mateřských školách přehlíženy, poradenská centra je odmítají diagnostikovat, nejdříve až s nástupem do základních škol a tudíž mateřské školy neví jak s nimi konkrétně pracovat. Také uvádí, že inkluze podle jejich názoru nemůže začlenit do chodu běžných mateřských škol všechny děti se SVP, a i toto by mělo být individuálně posuzováno.

Tabulka č. 4 Přínos inkluze

	Absolutní četnost	Procentuální četnost
Více administrativy	38	64,4 %
Náročnější přípravu	36	61 %
Pochopení potřeb dětí se SVP	33	55,9 %
Více práce	33	55,9 %
Nové formy a metody výuky	30	50,8 %
Další finanční prostředky	25	42,4 %
Problémy při jednání s rodiči	18	30,5 %
Zhoršení klimatu ve třídách	17	28,8 %
Empatii	17	28,8 %
Nervy, stres	14	23,7 %
Lepší materiální podmínky	12	20,3 %
Nesouhlasím s inkluzí	8	13,6 %
Jiná odpověď	8	13,6 %
Více prostoru pro nadané žáky	5	8,5 %

Zdroj: Vlastní výzkum

K přínosu inkluze je potřeba také zjistit v čem by se inkluzivní vzdělávání z pohledu ředitelů mateřských škol mělo zlepšit. Mezi nejčastější odpovědi patří *personální zajištění* (57, 6 % respondentů) a *materiální a finanční oblast* (52,5 %). Dále by ředitelé ocenili *větší informovanost*, *lepší legislativní ukotvení* či *kvalitnější spolupráci s ministerstvem* a to uvádí 47 (79,7 %) z nich. Zlepšit by se dle jejich výběru měla i *spolupráce s rodiči* 25 (42,4 %). Pro úplně zrušení inkluzivního vzdělávání je v tomto případě 11 (18,6 %) ředitelů.

Pro zlepšení inkluze navrhuje, že by inkluzivní vzdělávání nemělo být bráno plošně, a především má cenu pro děti, které dokážou s učitelkou komunikovat a jsou schopny si svůj pobyt v mateřských školách uvědomovat. Za další vnímají jako nedořešenou pozici asistenta pedagoga, a to především proto, že je zaměstnáván na své pozici pouze po dobu docházky dítěte se SVP a ta končí s odchodem dítěte do základní školy. Dle ředitelů je škoda nechat odejít a tím pádem propustit osvědčeného člověka a s příchodem dalšího dítěte zase hledat někoho na tuto pozici.

Tabulka č. 5 Zlepšení inkluze

	Absolutní četnost	Procentuální četnost
Personální zajištění	34	57,6 %
Materiální a finanční oblast	31	52,5 %
Spolupráce s rodiči	25	42,4 %
Větší informovanost	21	35,6 %
Legislativní zakotvení	18	30,5 %
Úplné zrušení inkluze	11	18,6 %
Lepší spolupráce s ministerstvem	8	13,6 %
Nic bych neměnil/a	4	6,8 %
Jiná odpověď	2	3,4 %

Zdroj: Vlastní výzkum

V této oblasti bylo 6 otázek, které se zabývají především dětmi se SVP. Přesný přehled výsledků nám udává Tabulka č. 6.

Větší část ředitelů vnímá *inkluzi jako nástroj proti diskriminaci žáků s určitým stupněm PO* konkrétně 23 (38,9 %). S tímto výrokiem nesouhlasí 17 (28,8 %) a neutrálně se k němu staví 19 (32,2 %) ředitelů.

U otázky, zda je *začlenění dětí se SVP do běžných mateřských škol správné* označuje 21 (35,5 %) ředitelů, že s výrokiem souhlasí a 11 (18,7 %) uvádí, že s výrokiem nesouhlasí. Nejvíce ředitelů 27 (45,8 %) se k výroku staví neutrálně.

Pozitivně se k výroku, že *inkluze má pozitivní dopad na běžné děti v MŠ* staví 20 (33,9 %), negativně 18 (30,5 %) ředitelů. Největší množství se k výroku staví neutrálně a to 21 (35,6 %) ředitelů.

Jak již vyplývá z předešlých otázek i zde s výrokiem, že *inkluze se příliš nezajímá o nadané a mimořádně nadané žáky*, souhlasí 27 (45,7 %). Neutrálně se k tomu staví 21 (35,6 %) a negativně 11 (18,7 %) ředitelů.

K tomu že by *děti s podpůrnými opatřeními měly být vyučovány pouze ve speciálních školách* se přiklání 14 (23,8 %), nesouhlasí s tímto výrokiem 23 (38,9 %) ředitelů.

U posledního výroku, *dítě se SVP by mohlo negativně ovlivnit klima třídy* můžeme vidět, že jsou odpovědi skoro shodné, ovšem převažuje souhlas s tímto výrokiem, který uvedlo 22 (37,3 %) ředitelů.

Tabulka č. 6 Dítě se SVP

		SOUHLASÍM	SPÍŠE SOUHLASÍM	NEVÍM	SPÍŠE NESOUHLASÍM	NESOUHLASÍM
a)	Inkluze je nástroj proti diskriminaci žáků s určitým stupněm PO	12 (20,3 %)	11 (18,6 %)	19 (32,2 %)	11 (18,6 %)	6 (10,2 %)
b)	Začlenění dětí se SVP do běžných MŠ je správné	10 (16,9 %)	11 (18,6 %)	27 (45,8 %)	8 (13,6 %)	3 (5,1 %)
c)	Inkluze má pozitivní dopad na běžné děti	7 (11,9 %)	13 (22 %)	21 (35,6 %)	13 (22 %)	5 (8,5 %)
d)	Inkluze se příliš nezajímá o nadané a mimořádně nadané žáky	13 (22 %)	14 (23,7 %)	21 (35,6 %)	7 (11,9 %)	4 (6,8 %)
e)	Děti s PO by měly být vyučovány pouze na speciálních školách	7 (11,9 %)	7 (11,9 %)	22 (37,3 %)	12 (20,3 %)	11 (18,6 %)
f)	Dítě se SVP by mohlo negativně ovlivnit klima třídy	9 (15,3 %)	13 (22 %)	19 (32,2 %)	7 (11,9 %)	11 (18,6 %)

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č.17: „Vnímáte nějaká podpůrná opatření/formy podpory pro děti SVP, které byste chtěli realizovat, ale z různých důvodů nemůžete?“

Graf č. 5 Realizace PO

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky č.17 jsme pátrali, zda ředitelé mají pocit, že některá PO jsou z nějakých důvodů nerealizovatelná a celkem 22 (37,3 %) respondentů souhlasilo. Jako důvody uvedli nedostatek personálních zdrojů, finančních prostředků, nedostatek informací, jak realizovat nebo nedostatečnou spolupráci ze strany jiných organizací. Mezi další odpovědi uváděli složitou stavební úpravu pro bezbariérový přístup či naprostou neschopnost realizace.

Tabulka č. 7 Důvody nerealizace PO

	Absolutní četnost	Procentuální četnost
Nedostatek personálních zdrojů	12	52,6 %
Nedostatek finančních prostředků	10	43,5 %
Nedostatek informací, jak realizovat	6	26,1 %
Nedostatek spolupráce ze strany jiných organizací	6	26,1 %
Jiná odpověď	2	8,7 %

Zdroj: Vlastní výzkum

5.3 Doplnující informace

V této části jsem u respondentů zjišťovali obecné informace týkající se inkluze, za účelem zjistit počty asistentů pedagoga nebo počty dětí s přiznaným podpůrným opatřením.

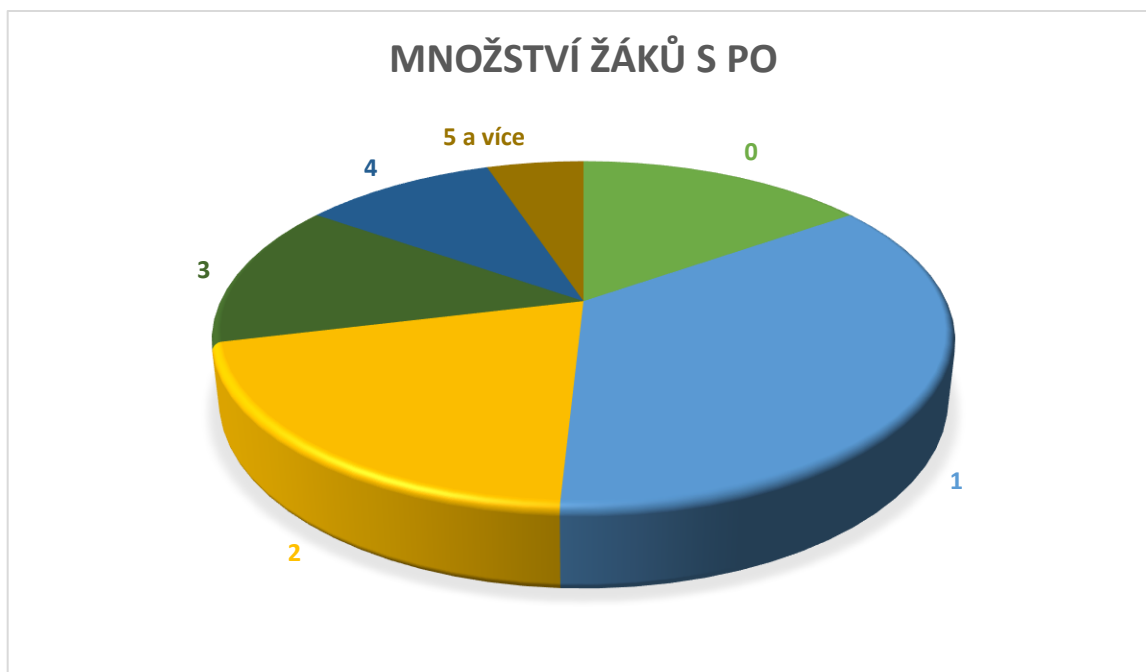
Otázka č.5: „Probíhá ve Vaší MŠ inkluzivní vzdělávání?“

Graf č. 6 Inkluzivní vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

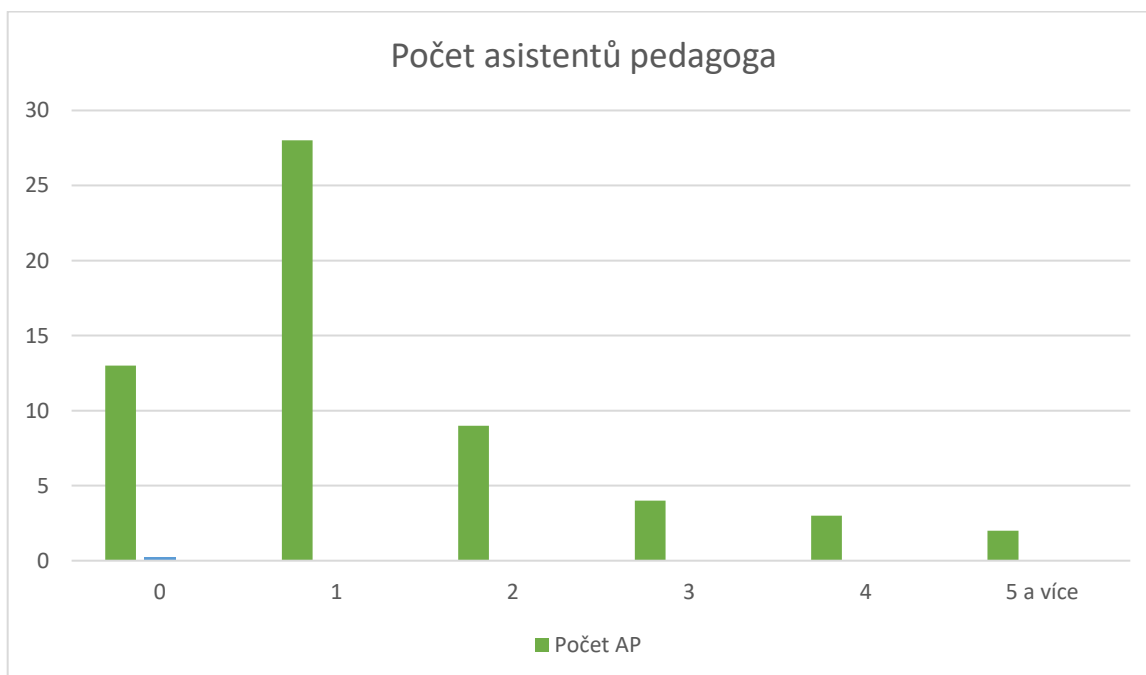
Jak ukazuje Graf č.5 z celkového počtu 59 odpovědí nám z tohoto grafu vyplývá, že u 48 (81 %) respondentů probíhá v jejich mateřské škole inkluzivní vzdělávání. U 11 (19 %) respondentů inkluzivní vzdělávání neprobíhá.

Otázka č.6: Množství žáků s PO

Graf č. 7 Počet žáků s PO

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č.6 znázorňuje počet žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, kde 15,3 % ředitelů uvedlo že nemá žádného žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Jedno dítě s přiznaným podpůrným opatřením uvedlo 35,6 % ředitelů, dvě děti s PO uvedlo 20,3 % ředitelů. Tři žáky s PO má ve své MŠ 13,6 % a čtyři 10,2 % ředitelů. Pouze 5,1 % ředitelů uvedlo, že má 5 a více dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními.

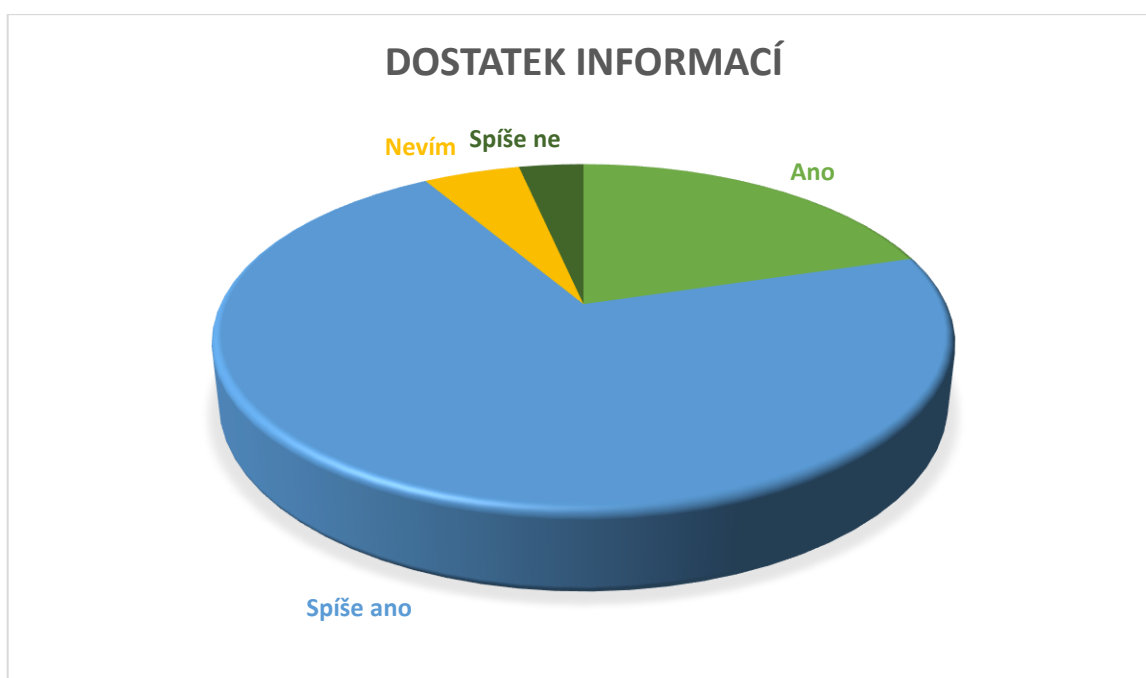
Otázka č.7: Počet asistentů

Graf č. 8 Počet AP

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č.7 uvádí počet asistentů pedagoga. Velmi zajímavé je zjištění, že celkem 13 (22 %) ředitelů uvedlo, že asistenta pedagoga v jejich mateřské škole nezaměstnávají. Z 46 ředitelů mateřské školy 28 (47,5 %) uvádí, že mají alespoň jednoho asistenta pedagoga. Dva asistenty uvedlo 9 (15,3 %) ředitelů a tři asistenty uvedli 4 (6,8 %) ředitelé. Čtyři asistenty mají pouze 3 (5,1 %) ředitelé. Nejmenší počet 2 (3,4 %) uvedli ředitelé u možnosti „5 a více“ asistentů pedagoga.

Otázka č.20: „Myslíte si, že máte dostatek informací o inkluzivním vzdělávání?“

Graf č. 9 Dostatek informací

Zdroj: Vlastní výzkum

Z odpovědí v grafu č. 10 plyne že většina ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji se domnívá, že má dostatečné množství informací o inkluzivním vzdělávání, což svědčí o informovanosti a erudovanosti respondentů.

Otázka č.19: „Jak na Vás působí pojem inkluzivní vzdělávání?“

Na „škále – 3“ odpovídalo průměrně 5,6 ředitelů. Nejvíce to bylo u pojmů náročný x nenáročný, z čehož vyplývá, že nejvíce ředitelů má inkluzi spojenou s pojmem náročný.

„Škálu -2“ vybralo v průměru 10,8 ředitelů. Nejvíce to bylo opět u pojmu náročný a problémový.

Nejvíce odpovědí bylo zaznamenáno u „škály -1“ u pojmu problémový. Průměrně tuto škálu vybralo 11,8 ředitelů.

Ze všech škál byla nejčastěji vybírána „škála 0“, tu si vybralo celkem 12,8 ředitelů. U této školy bylo nejvíce hlasů u pojmu příjemný a přísný.

Druhou nejčastější vybíranou škálou byla „škála 1“, kterou vybralo v průměru 12,6 ředitelů. Zde bylo nejvíce vybraných možností u pojmu nepříjemný a mírný.

Poslední dvě škály byly řediteli vybírány nejméně. U „škály 2 a 3“ byl nejčastěji vybírán pojem špatný.

Tabulka č. 8 Pojem inkluze

	-3	-2	-1	0	1	2	3	
Dobrý	5	8	17	6	13	7	3	Špatný
Náročný	14	21	11	5	4	3	1	Nenáročný
Přísný	2	4	8	21	20	4	0	Mírný
Problémový	4	16	20	10	5	2	2	Bezproblémový
Příjemný	3	5	3	22	21	3	2	Nepříjemný
	$\Sigma=5,6$	$\Sigma=10,8$	$\Sigma=11,8$	$\Sigma=12,8$	$\Sigma=12,6$	$\Sigma=3,8$	$\Sigma=1,6$	

Zdroj: Vlastní výzkum

6 DISKUSE

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že respondenti mají dostatečné množství informací o inkluzivním vzdělávání a vykonávají dostatečně dlouhou dobu výkonu funkce ředitele mateřské školy, to svědčí o jejich erudovanosti a informovanosti, a tudíž můžeme brát jejich odpovědi za spolehlivé. Toto tvrzení potvrzuje také ČŠI, kde své výroční zprávě, kde hodnotí školní rok 2021/2022 udává, že předpoklady k vykonávání funkce ředitele mateřské školy splnilo 97 % ředitelů (ČŠI, 2022). Z námi oslovených 236 ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji se výzkumu zúčastnilo 59. Nadpočetní většinou byly ženy, což jsme předpokládali.

Většina ředitelů uvádí, že vnímá rozdíl mezi inkluzí dříve, tzn. před rokem 2016, a teď. Tento rozdíl vnímají neutrálně, ale ve větší míře se přiklání k pozitivní volbě. Dle jejich odpovědí z dotazníkového šetření převládá názor, že oproti inkluzi dříve mají více administrativy a celkově více práce a z toho plynoucí stres, nervy a frustrace. Je pro ně obtížnější komunikace a jednání s rodiči inkludovaných dětí, vnímají také větší zátěž na pedagogy v daných třídách v případě více inkludovaných dětí, a to dle jejich názoru přispívá ke zhoršení klimatu ve třídách a celkově to narušuje chod tříd. Dalším negativním bodem, který vnímají vzhledem k inkluzivnímu vzdělávání v současnosti je dle jejich názoru špatně nastavená legislativa a stále nedostatečně proškolení pedagogové. Oproti tomu ale vnímají, že mají možnost k individuálnějšímu přístupu k dětem se SVP a lépe pochopili potřeby dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, uvádějí také lepší financování v rámci inkluze a také se přiklání k názoru, že inkludované děti jsou lépe přijímány společností, než tomu bývalo dřív.

Mezi nejčastější změny, které musely ředitelé s ohledem na inkluzivní vzdělávání v současnosti uskutečnit, uvádí zřízení pozice asistenta pedagoga, nákup nových specializovaných pomůcek, úprava ŠVP a zajištění odborných školení pedagogům o které mají pedagogové zájem.

Většina ředitelů se domnívá, že inkluzí se úroveň českého školství nezvýšila, spíše to mělo opačný efekt. Inkluzi nevnímají ani jako přínos pro společnost a domnívají se česká společnost nechápe pojem inkluze a některými řediteli je stále tento pojem chápán jako jeden z módních trendů.

Objevilo se několik názorů, že inkluze přináší více dobrého dětem inkludovaným než dětem ostatním a tyto děti jsou dle jejich názoru do jisté míry znevýhodňovány, protože inkluze sebou nese názor, že všechny děti musejí být vzdělávány v hlavním vzdělávacím proudu, což často není možné. Proto je potřeba vždy zařazení dětí se SVP zvážit a měly by být pečlivě vybírány, jestli opravdu zvládnou běžný chod MŠ – velký kolektiv dětí a jak ten bude působit na psychiku dítěte, jak bude jejich nezvládnání velkého kolektivu působit na klima třídy a zda jsou vůbec tyto děti v běžných MŠ vzdělávací. A tudíž neměli být raději zařazeny do speciálních tříd. Mnoho ředitelů uvedlo, že mají srovnání inkludovaných dětí v běžné třídě a dětí se SVP ve třídách speciálních. Děti ve třídách speciálních mají větší možnost individuálního a individualizovaného přístupu, menší kolektiv dětí, a to vše ve prospěch dětí se SVP.

Opomíjené jsou dle jejich názoru žáci nadaní a mimořádně nadaní jak z hlediska inkluze, tak často i mateřskými školami. Jak uvádí Mudrák (2015) dosud nejsou k dispozici přesné metody,

jak u dětí tyto vlastnosti objektivně zjišťovat, a tudíž objektivní posouzení zůstává na pedagogovi či rodiči.

Kladný postoj mají k faktu, že díky inkluzi vznikají další pracovní místa na trhu práce, ovšem poukazují také na to, že pozice asistenta pedagoga je dle jejich názoru nedostatečně finančně ohodnocena, a také na to, že asistent pedagoga je zaměstnáván pouze na dobu docházky dítěte v MŠ, poté musejí nechat odejít člověka se kterým byly spokojeni a za pár let zase hledat někoho na pozici asistenta pedagoga.

Někteří ředitelé mateřských škol se domnívají, že praktické školy měly svůj význam a splňovaly vše co děti potřebovaly a potřebují – měly vystudované speciální pedagogy, specializované pomůcky a celkově upravený režim a chod právě pro tyto děti. Jednou z možností, jak mohly praktické školy a běžné školy spolu navzájem fungovat (místo zavedení inkluze) by bylo zavést společné projekty, den otevřených dveří, různé návštěvy a spolupráce.

Ředitelé by ocenili častější komunikaci s SPC (dle SPC ovšem z časových možností nelze) u inkludovaných dětí s vyšším stupněm PO a také v případě agresivity dítěte, kterou ohrožuje jak personál mateřské školy, tak děti, které se zde vzdělávají. Pokud již je takové dítě v MŠ přijato a rodiče agresivitu dítěte nechtějí řešit a SPC nemá čas, je tato situace pro mateřskou školu velmi komplikovaná. Mnoho ředitelů uvedlo negativní zkušenost i inkludováním dítěte s těžkým stupněm vývojové dysfázie a mentální retardací.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala názorem ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na inkluzivní vzdělávání. Cílem, který jsme si stanovily, bylo zjistit, jaký má přínos inkluze v předškolním vzdělávání a jaký názor na toto téma mají ředitelé mateřských škol.

V teoretické části jsme se nejprve zaměřily na inkluzivní pedagogiku, kde jsme si inkluzi vymezili dle různých autorů. Tato část nám popisuje, že inkluze má různé úhly pohledu, a proto je důležité na ni nahlížet z různých úhlů. První podkapitola nám definuje podmínky, které je nutné splnit, aby inkluzivní vzdělávání mohlo fungovat a mělo smysl. Druhá kapitola vymezuje aktéry inkluzivního vzdělávání. Specifikovali jsme si dítě se speciálními vzdělávacími podmínkami, jak z hlediska zařazení do legislativy, tak pohledem různých autorů. K dalším aktérům patří asistent pedagoga, zde jsme si uvedli jeho implementaci do zákona a také jeho náplň práce. Důležitým aktérem této bakalářské práce je ředitel mateřské školy, ke kterému jsme si uvedli jeho povinnosti a kompetence. Tří kapitolou byl legislativní rámec a s tím spojená podpůrná opatření a stupně podpůrných opatření. RVP PV je nedílnou součástí předškolního vzdělávání a dítě se SVP je v něm ukotveno, a proto jsme si vymezili vzdělávací oblasti uvedené v tomto dokumentu.

Praktická část nám koresponduje s teoretickou částí. Vzhledem k vyčerpání respondentů byl zvolen kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření zasílaným emailem. Výzkumný soubor tvořili ředitelé mateřských škol ve Zlínském kraji. V první oblasti zkoumáme, jak ředitelé nahlíží na inkluzivní vzdělávání dříve (tedy před rokem 2016, než vzešla v platnost novela školského zákona) a teď, kdy inkluze 7 let funguje dle novelizace. Co jim tato novelizace přinesla, jak markantní je tento rozdíl, jak zavedené změny ovlivňují práci ředitelů mateřských škol a celkově jak nahlíží na inkluzi v současnosti. Druhá oblast zkoumá, jak vnímají inkluzi pro jejich práci a zda se domnívají, že je nějakým přínosem. Co konkrétně jim inkluze přinesla, jak vnímají materiální a finanční prostředky v rámci inkluze a zda jdou pro úplné zrušení inkluze. Třetí oblast nám udává doplňující informace týkající se tohoto tématu jako jsou počty dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a asistentů pedagoga nebo množství žáků s podpůrnými opatřeními.

Z našeho výzkumu je patrné, že ředitelé mají dostatek informací k inkluzivnímu vzdělávání. Většina z nich vnímá rozdíl mezi inkluzí teď a dříve. Mezi negativum uvádějí také názor, že inkluzivní vzdělávání má špatně nastavenou legislativu a stále velký počet neproškolených pedagogů. Inkluze jim mnohé dala, ale také vzala. Často se objevovaly odpovědi, že se ředitelé cítí v rámci inkluzivního vzdělávání zahlceni administrativou, a to jim způsobuje stres. Tuto zátěž pocítují to i u svým pedagogů. Ředitelé by ocenili lepší komunikaci a spolupráci například s SPC nebo PPPP. Nedostatečné věnování vnímají u dětí nadaných a mimořádně nadaných, kteří do kategorie dítě se SVP patří také. Kladný postoj k inkluzivnímu vzdělávání u nich vyvolává vznik dalších pracovních míst na trhu práce. Vnímají také větší pochopení pro děti se SVP a získání nových metod a forem práce s těmito dětmi. Celkově můžeme říct, že dle názoru ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji inkluzivní vzdělávání nezvýšilo úroveň českého školství, ani ho nevnímají jako přínos pro celou společnost a stále je inkluze vnímána spíše jako jeden z módních trendů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ADAMUS, Petr, 2015. *Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy: evaluační nástroj hodnocení kvality inkluzivní školy*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik. ISBN 978-80-7510-163-1.
- [2] BARTOŇOVÁ, Miroslava, 2005. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*. Brno: MSD. ISBN 80- 86633-37-3.
- [3] BARTOŇOVÁ, Miroslava, VÍTKOVÁ Marie, 2010. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy: Inclusive education in current Czech school*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5383-0.
- [4] BENDOVIČ, Petra. 2014. *Inkluzivní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami předškolního věku*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-492-2
- [5] DUNOVSKÝ, Jiří, 1999. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-7169-254-9.
- [6] ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2022. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2021/2022*. Praha: Česká školní inspekce. ISBN 978-80-88492-08-5.
- [7] FIALOVÁ, Daria, 2016. *Za dveřmi mateřské školy*. Ilustroval Miroslav PAVLÍK. Praha: Krigl. ISBN 978-80-88104-15-5.
- [8] HORNBY, Garry, 2015. *Inclusive special education: development of a new theory for the education of children with special educational needs and disabilities*. British Journal of Special Education, 4(3), 234-256. doi: 10.1111/1467-8578.12101
- [9] CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [10] JAKABČIČ, Ivan, POŽÁR Ladislav, 1995. *Všeobecná patopsychológia: Patopsychológia mentálne postihnutých*. Bratislava: Iris. ISBN 80-88778-11-5.
- [11] JESENSKÝ, Ján. 1995. *Kontrapunktory integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum. Folia paedagogica specialis. ISBN 80-7184-030-0.
- [12] KENDÍKOVÁ, Jitka, 2020. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta. ISBN 978-80-88290-50-6.
- [13] KRATOCHVÍLOVÁ, Jana, Jiří HAVEL a Hana FILOVÁ, 2009. *Sebehodnocení inkluzivního prostředí na 1. stupni základních škol: analytická studie – výsledky rámce pro sebehodnocení podmínek vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4948-2.
- [14] LECHTA, Viktor, 2010. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-679-7.
- [15] MUDRÁK, Jiří, 2015. *Nadané děti a jejich rozvoj*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5089-7.
- [16] MÜLLER, Oldřich, 2001. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0231-9.
- [17] PÁLOVÁ, Helena, 2017. *Praxe inkluze dítěte v mateřské škole – děti s autismem: druhá metodická příručka pro učitele*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7560-051-6.

- [18] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a MAREŠ Jiří, 2013. *Pedagogický slovník*. Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [19] SLOWÍK, Josef, 2022. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-3010-8.
- [20] SYSTÉMOVÁ PODPORA INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR, 2015. *Podpůrná opatření ve vzdělávání*. Praha: Člověk v tísni. ISBN 978-80-87456-57-6. Dostupné z: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/po-ve-vyuce/po-ve-vyuce.pdf>
- [21] TANNENBERGEROVÁ, Marie, 2016. *Průvodce školní inkluzí, aneb, jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-008-1.
- [22] TROJAN, Václav, 2021. *Ředitel školy: uvažování o vyvažování života ředitelů škol*. Praha: Wolters Kluwer. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7676-009-7.
- [23] TROJANOVÁ, Irena, TROJAN Václav, KITZBERGER Jindřich, 2012. *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7357-899-2.
- [24] WALTEROVÁ, Eliška, 2004. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-083-2.
- [25] ZÁMEČNÍKOVÁ, Dana, VÍTKOVÁ, Marie, 2015. *Současné trendy v inkluzivním vzdělávání se zaměřením na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v ČR a v zahraničí – teorie, výzkum, praxe: Current trends in inclusive education focused on pupils with special educational needs in the Czech Republic and abroad: theory, research, practice*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8098-0.
- [26] ZILCHER, Ladislav, SVOBODA, Zdeněk, 2019. *Inkluzivní vzdělávání – efektivní vzdělávání všech žáků*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2703-0.

Legislativní zdroje

- [27] ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb. Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupný z: <https://www.zakonprolidi.cz/cs/2004-563>
- [28] ČESKO. Zákon č. 82/2015 Sb. zákon kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-82>
- [29] PODPŮRNÁ OPATŘENÍ, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/podpurna-opatreni#otazka1>
- [30] STUPNĚ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ – Katalog podpůrných opatření. Katalog podpůrných opatření [online]. Copyright © 2015. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/3-komu-jsou-podpurna-opatreni-urcena/3-1-stupne-podpurnych-opatreni/>

Časopis

- [31] KESNER, Z Ředitel, manažer, leader. Řízení školy, odborný měsíčník pro ředitele školy, říjen 2006, roč. III, č. 10, s. 9. ISSN 1214-8679.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AP	Asistent pedagoga
IVP	Individuální vzdělávací plán
MŠ	Mateřská škola
PLPP	Plán pedagogické podpory
PO	Podpůrná opatření
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcová vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 Věk</i>	21
<i>Graf č. 2 Doba výkonu práce</i>	21
<i>Graf č. 3 Okres</i>	22
<i>Graf č. 4 Vnímání inkluze</i>	23
<i>Graf č. 5 Realizace PO</i>	29
<i>Graf č. 6 Inkluzivní vzdělávání</i>	30
<i>Graf č. 7 Počet žáků s PO</i>	31
<i>Graf č. 8 Počet AP</i>	31
<i>Graf č. 9 Dostatek informací</i>	32

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 Názor na inkluzi v současnosti.....</i>	24
<i>Tabulka č. 2 Zavedené změny .....</i>	24
<i>Tabulka č. 3 Inkluze dříve a teď .....</i>	26
<i>Tabulka č. 4 Přínos inkluze.....</i>	27
<i>Tabulka č. 5 Zlepšení inkluze.....</i>	28
<i>Tabulka č. 6 Dítě se SVP .....</i>	29
<i>Tabulka č. 7 Důvody nerealizace PO .....</i>	30
<i>Tabulka č. 8 Pojem inkluze .....</i>	33

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jmenuji se Tereza Blanarovičová a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií, obor Sociální pedagogika, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Do rukou se Vám dostal dotazník určený pro ředitele a ředitelky mateřských škol ve Zlínském kraji.

Tímto Vás prosím o jeho vyplnění. Vaše odpovědi poslouží jako podklad pro vypracování zvoleného tématu mé bakalářské práce „Názor ředitelů mateřských škol ve Zlínském kraji na inkluzivní vzdělávání“. Tento dotazník je anonymní, tudíž neuvádějte prosím svá jména.

Děkuji Tereza Blanarovičová

Prosím Vás o zakřížkování Vámi vybraných odpovědí u jednotlivých otázek.

1. Pohlaví

- Žena
- Muž

2. Uveďte Váš věk

.....
.....

3. Jak dlouho vykonáváte funkci ředitele mateřské školy?

- 0-5 let
- 6-10 let
- 11–20 let
- 21 let a více

4. Vaše MŠ se nachází v okrese:

- Zlín
- Uherské Hradiště
- Vsetín
- Kroměříž

5. Probíhá ve vaší MŠ inkluzivní vzdělávání?

- Ano
- Ne

6. Uveďte počet žáků s priznaným podpůrným opatřením:

- 0
- 1
- 2
- 3

- 4
- 5 a více

7. Uveďte počet asistentů pedagoga ve vaší MŠ:

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

8. Vnímáte rozdíl mezi inkluzí dříve (před rokem 2016) a inkluzí teď?

- Ano
- NE

9. Jak vnímáte tento rozdíl?

Pozitivně

1 2 3 4 5

Negativně

10. Jaký je váš názor na inkluzi v současnosti:

(můžete uvést více odpovědí)

- Obtížnější komunikace s rodiči inkludovaných dětí
- Snazší komunikace s rodiči inkludovaných dětí
- Více administrativy
- Méně administrativy
- Více medializované
- Individuálnější přístup k inkludovaným dětem
- Inkludované děti jsou lépe přijímány společností
- Špatně nastavená legislativa
- Dobře nastavená legislativa
- Lepší financování
- Nedostatečně proškolení pedagogové
- Nevhodné materiální podmínky
- Jiné.....
- .....
- .....

11. Proběhly ve vaší mateřské škole nějaké změny po zavedení inkluze?

- ANO
- NE

12. Pokud ano, jaké?

(Můžete vybrat více odpovědí)

- Zřízena pozice asistenta pedagoga
- Změna chodu školy
- Stavební úpravy
- Zřízení bezbariérového přístupu
- Nakoupeny potřebné pomůcky (např. piktogramy, kompenzační pomůcky, pracovní sešity)
- Školení pedagogů
- Úprava Školního vzdělávacího programu
- Žádné
- Jiné.....
- .....
- .....

13. Uveďte, nakolik souhlasíte s následujícími výroky:**Inkluze zvýšila úroveň českého školství.**

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Inkluze má přínos pro společnost

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Společnost chápe pojem inkluze

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Inkluze snížila kvalitu výuky

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Nový systém podpůrných opatření (dle novely zákona z roku 2016) považuji za správný krok

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Tato změna legislativy vedla k větší pedagogické zátěži

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Změna legislativy přinesla více administrativy

Souhlasím Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Inkluze je v naší škole nerealizovatelná
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze je další z módních trendů
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Jsem pro zrušení inkluze.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze je dobře nastavena.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Pedagogové jsou dostatečně připraveni na vzdělávání žáků se SVP.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Pedagogové mají zájem o školení vztahující se k inkluzi.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze je dobře financována.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze nabízí další pracovní místa.
Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

14. Vyberte, co vám osobně inkluzivní vzdělávání přineslo:

(můžete vybrat více možností)

- Více práce
- Nové formy a metody výuky
- Více administrativy
- Problémy při jednání s rodiči
- Nervy, stres
- Empatii
- Nesouhlasím s inkluzí
- Náročnější přípravu

- Více prostoru pro nadané žáky
- Pochopení potřeb dětí se SVP
- Zhoršení klimatu ve třídách
- Další finanční prostředky
- Lepší materiální podmínky
- Nic
- Jiné.....
- .....
- .....

15. Jsou podle Vašeho názoru oblasti, ve kterých by se inkluzivní vzdělávání mělo zlepšit?

- Materiální a finanční oblast
- Větší informovanost
- Personální zajištění
- Spolupráce s rodiči
- Legislativní zakotvení
- Úplné zrušení inkluze
- Lepší spolupráce s ministerstvem
- Nic bych neměnil/a
- Jiná.....
- .....

16. Uveďte, jak souhlasíte s následujícími výroky:

Inkluze je nástroj proti diskriminaci žáků, kteří mají přidělený určitý stupeň podpůrného opatření.

Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Začlenění dětí se SVP do běžných mateřských škol je správné.

Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze má pozitivní dopad pro běžné děti.

Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Inkluze se příliš nezajímá o nadané a mimořádně nadané žáky.

Souhlasím 1 2 3 4 5 Nesouhlasím

Děti s podpůrnými opatřeními by měly být vyučovány pouze na speciálních školách.

Souhlasím

Nesouhlasím

1 2 3 4 5

Dítě se SVP by mohlo negativně ovlivnit klima třídy.

Souhlasím

Nesouhlasím

1 2 3 4 5

17. Vnímáte nějaká podpůrná opatření/formy podpory pro děti SVP, které byste chtěli realizovat, ale z různých důvodů nemůžete?

- Ano
- Ne

18. Pokud jste odpověděli v otázce č.17 ANO, uveďte, z jakých důvodů nemůžete výše uvedená podpůrná opatření realizovat?

- Nedostatek finančních prostředků
- Nedostatek personálních zdrojů
- Nedostatek spolupráce ze strany jiných organizací
- Nedostatek informací, jak realizovat
- Jiný důvod.....

19. Jak na vás působí pojem „inkluzivní vzdělávání“

(Na každém řádku uveďte křížkem, ke kterému protikladu se přikláníte a jak moc)

dobry									špatny
nárocný									nenárocný
přísný									mírný
problémový									bezproblémový
příjemný									nepříjemný

20. Myslíte si, že máte dostatek informací o inkluzivním vzdělávání?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím
- Spíše ne
- Ne

21. Pokud chcete cokoliv k tomuto tématu doplnit, zde máte prostor:

.....
.....
.....
.....
.....

Děkuji za Vaši ochotu a čas.